

Nr 11

November 2009

TAFELKE

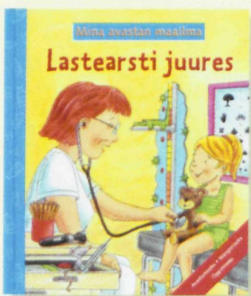

WWW.LASTEKAS.EE

WWW.TAHEKE.DELFI.EE

Elasid kord kaks väikest vihmavarju, poiss ja tüdruk. Poiss-vihmavarju nimi oli Taavi Vihmavari, sest tema peremehe nimi oli Taavi. Tüdruk-vihmavarju nimi oli Triinu Vihmavari, sest tema perenaise nimi oli Triinu. Vihmavarjulapsed elasid mõnusasti koos ühes kõrges kabis ema-vihmavarju ja isa-vihmavarjuga. Kes olid mõistagi nende vanemad.

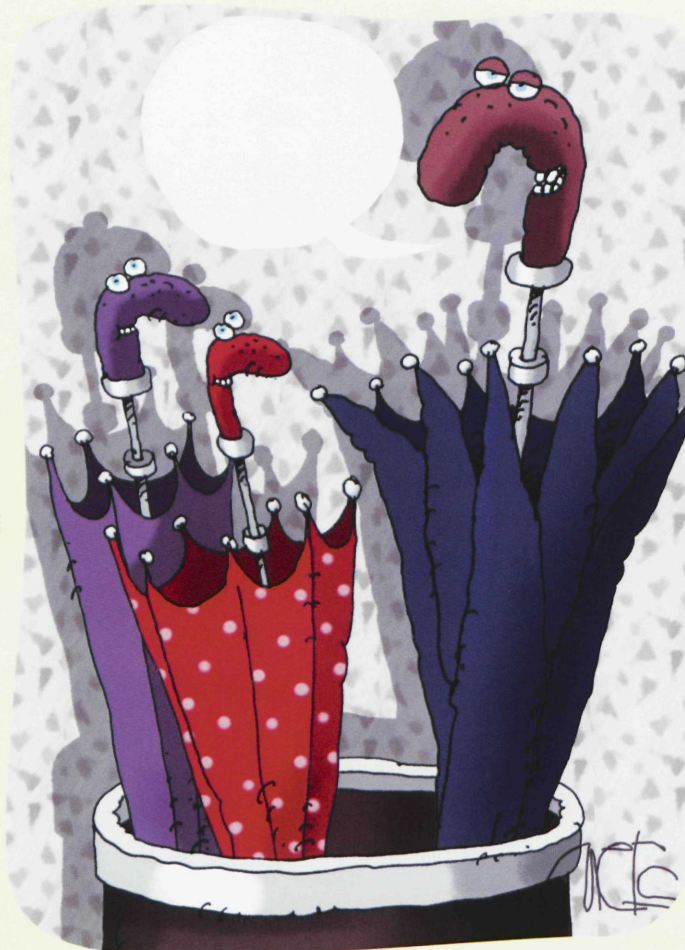
Suvel, kui paistab päike, vihmavarjud tavaliselt magavad. Aga sügisel ärkavad nad üles ja asuvad tööle. Praegu ongi sügis, novembrikuu. Ühel pimedal sompus hommikul teatab isa-vihmavari, et ...

Mida isa-vihmavari teatab?

Ootame sinu vastust enne 19. novembrit aadressil taheke@taheke.ee või lah-tisel postkaardil aadressil Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Vastusele lisa kindlasti oma nimi, vanus ja aadress!

Parimatele vastajatele on auhinnaks Tomi Kontio raamat „Luugiga lehm“ kirjastuselt Petrone Print ja aimeraamat „Lastearsti juures“ kirjastuselt Varrak.

Eelmises jutumulli mängus oli vaja nuputada, mida ütles Juku, nähes koera, kes tassis hambus klassipäevikut. Vastuseid tuli seekord kohe hästi palju – kaks korda rohkem kui tavaliselt! Täheke otsustas välja anda kolm võrdväärset auhinda.

Võiduvastused:

Juku teatab: „Vaadake, õps on libakoeraks muutunud!“
Markus Andero Grubnik, 7 a, Muhu

Juku ütleb: „Vaadake, naabri koer Muki sai ka Tallinna Prantsuse Lütseumi sisse!“
Erik Heiki Veelmaa, 9 a

Juku ütleb: „Ma ei saa aru, kas tal bensiin juba otsa ei saa! Täna ta on juba kolmandat korda siin!“
Getter Pihlak, 10 a, Põlvamaa

Getter saab auhinnaks raamatu „Kust tuli pilv“ ja Erik Heiki raamatu „Siis, kui seened veel rääkisid“ (mõlema teose autoriks on Epp Petrone).

Markus Andero auhinnaks on Jens Sigsgaardi raamat „Palle üksi maailmas“.

Palju õnne! Kõik auhinnad saab kätte posti teel.

Täheke

Joonistanud Hillar Mets

SISUKORD

Luuletused <i>Ilmar Trull, Wimberg, Milvi Panga</i>	4
Kollilugu <i>Anne-Daniela Rodgers</i>	5
Tulnukas läheb lasteaeda <i>Markus Saksatamm</i>	6
Inimene ja tema nimi <i>Triinu Ojar</i>	8
Vahva amet <i>Intervjuu Inesega</i>	10
Vana aja asjad <i>Kuidas vanal ajal santi tehti</i>	11
Võistlus	12
Jubejuttude võistlus	13
Post	14
Raamat	15
Ohhoo! <i>Kuidas tehakse paberit?</i>	16
Meisterdus <i>Värvilised laternad</i>	17
Nali	18
Arva ära!	19
Koomiks	20

TÄHEKE

SA Kultuurileht lasteajakiri
ASUTATUD JAANUARIS 1960 • ILMUB KORD KUUS

Toimetuse aadress:
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
taheke@taheke.ee
Telefon 646 3697

Peatoimetaja Ilona Martson
Kunstiline toimetaja Priit Rea
Makett Dan Mikkin

Tähekest saab tellida otsekorralduslepinguga
www.tellimine.ee
telefon 617 7717

Esikaane on joonistanud Tallinna illustratsioonitriennaali
osalev Kristina Andres (Saksamaa).

TÄHEKEST TOETAB EESTI KULTUURKAPITAL

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

ILLUSTRATSIOONITRIENNAAL TULEB JÄLE!

Illustratsioonid on pildid, mida kunstnikud raamatute jaoks joonistavad. Nii võib illustratsioonitriennaali vabalt ka raamatukunsti näituseks kutsuda. 3. novembril avatakse Eesti Rahvusraamatukogus selline suur rahvusvaheline näitus juba kolmandat korda.

Terve novembrikuu jooksul näeb pilte, mida on teinud 65 eri riikidest pärit kunstnikku. Kokku on näitusel üle 300 illustratsiooni, peale selle on veel väljas erinevad raamatud.

Lisaks väljapanekule Eesti Rahvusraamatukogus on novembris võimalik vaadata ka kaht väiksemat näitust. Eelmise triennaali peapreemia võitnud Taani kunstniku Lilian Broeggeri mahukas näitus on väljas Eesti lastekirjanduse keskses. Soome Instituudi ruumides (Harju tänav 1) on võimalik vaadata nimeka Soome kunstniku Hannu Taina näitust.

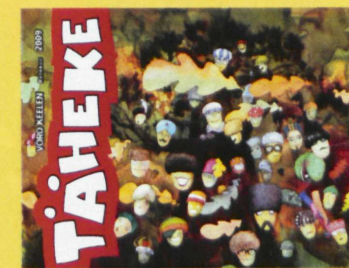
UUS VÕRUKHEELNE TÄHEKE

Tähekesel on ilus komme avaldada igal aastal üks võrukeelne erinumber. Tänavu ilmub võrukeelne Täheke oktoobrikuus. Nagu ikka sisaldab see Lõuna-Eestist pärit autorite loomingu. Seekordses Tähekeses on Jaan Kaplinski, Contra, Aapo Ilvese, Jan Rahmani, Milvi Panga ja Triinu Ojari jutud-luuletused, lisaks on pandud võru keelde Wimbergi ja Andrus Kivirähi looming. Esikaane on joonistanud Marja-Liisa Plats ja kokanurga autor on käsitööõpetaja Kristina Ermel.

Võrukeelse erinumbri ilmumist toetas kultuuriministerium. Lugejateni jõuab see tasuta. Selle saavad kõik Võrumaa lapsed, kes käivad esimeses klassis või õpivad koolis võru keelt.

Joonistanud Sigute Ach,
Tallinna illustratsioonitriennaal

Ilmar Trull

MARDIMARATON

MART KÄIS KÜLAS MARDISANTI.
KÜPSISEID JA KOMMI ANTI.
SEDA NÄHES SADA MARTI
SÜVENESID MARDISPORTI.
KOGUNESID KÄHKU STARTI,
ALUSTASID MARDISPURTI.
JOOKSID NÄDAL OTSA MARTI,
IGAS KÜLAS NÕUDSID TORTI.

Milvi Panga

EI ME USU

EI ME USU SEDA, ET SA
RÕÖMUS OLED SANTIDETA:
MARTIDETA, KADRIDETA
ÕHTUL ÕNNELOOTUSETA.

AVA UKS JA VÕTA VASTU
LASE LAHKELT SISSE ASTU,
ET SAAKS VANA TAVA JÄRGI
SOOJENDADA VARBAID MÄRGI.

KAUNITARE MEIL ON HULGI –
KAE VAID KÜBARAID JA SULGI.
KESET HOOGU, LAULU, NAERU
LENNUTAME HELMEID, PAELU.

EI NÜÜD KEEGI OMETIGI
PÕLGA ÄRA ÕNNEIVI?
UBIN HÜPPAS PÕLLE PEALE.
AITÄH, AITÄH SULLE, HEALE!

Wimberg

SUVEOOTAMISE LAUL

KOHE TULEB SÜGIS,
KOHE TULEB SÜGIS,
LAL-LAL-LAL-LAL-LAA.

PÄRAST SEDA TALI,
PÄRAST SEDA TALI,
LAL-LAL-LAL-LAL-LAA.

SELLE JÄREL KEVAD,
SELLE JÄREL KEVAD,
LAL-LAL-LAL-LAL-LAA.

JASIIIS JÄLLE – SUVI,
JASIIIS JÄLLE – SUVI,
TRAL-LAL-LAL-LAL-LAA!

Anne-Daniela Rodgers
KOLLILUGU

MIS SA NUTAD, KALLIS LAPS?
KAS SUL JUHTUS MINGI APS?
AH, ET KOLL SEAL ISTUS NURGAS,
SUURES TOAS, KUS PIME URGAS?

EI SAA SOTTI, EI NÄE KOLLI,
EI SAA ARU, OH MIND LOLLI!
PANE KOLLI PEALE NÄPP!
MIS? KAS SEE VÕI?
LIHTSALT TÄPP!

KAS SEE ONGI KOLL? AHSOO ...
PALUN MULLE LUUP SA TOO.
SEE ON NURGATAGUSES,
KASTIS TREPIALUSES.

AH ET SEAL ON LIIGA PIME?
ÄRA KARDA, MINE-MINE –
HOIAN KOLLIL NÄPPU PEAL,
EI TA KÄTTE SAA SIND EAL.

AITÄH, KULLA LAPS.

NÄEN MA AINULT TOLMURULLE,
TASKULAMP SA TOO VEEL MULLE!
SEE ON KELDRIUKSE JUURES,
VANATÄDI KAPIS SUURES.

AH, ET KAPP ON LIIGA KOLE?
JA ET VALGUST ÜLDSE POLE?
POLE VAJA KARTA SUL –
NÄPP EI LIIGATAGI MUL.

AITÄH, KALLIS LAPS.

MINA KÜLL SIIN KOLLI EI NÄE.
AGA SINA? KA EI NÄE?
AMMU ÜTLES KOLL „HEAD AEGA!“,
LIHTSALT RAISKASIME AEGA.

Markus Saksatamm

TULNUKAS LÄHEB LASTEAEDA

Oli hiline sügisöhtu. Üks ufo lendas linna kohal, tiirutas veidi ringi ja maandus siis lasteaia mänguväljakul. Luuk avanes ning välja piilusid piskesed rohelised mehikesed.

„Õhk on puhas,” sosistas tulnukate ülemus ning kogu meeskond marssis lennumasinast välja. Tulnukad liikusid alati marssides, sest nii oli nende koduplaneedil kombeks.

„Kuule, kindral Möö, hakkame vallutamiseks kohe pihta,” ütles üks paks tulnukas. Tema nimi oli Örr ning ta oli aukraadilt major. „Üheksa kor-

da ründa ja üks kord mõtle. Mis siin pikalt joku-tada.”

„Ei, nii ei lähe,” arvas kindral Möö. „Kõige-pealt teeme ikka luuret. Sõdur Nõõ, sina uuri väl-ja vastase nõrgad kohad!”

„Just nii!” Pisike sõdur võttis valveseisaku. Siis tõi kindral ufost värvipurgi ning võõpas luu-rajaga pealaest jalatallani valgeks. Nüüd nägi Nõõ välja nagu kõige tavalisem lasteaialaps. Ülejäänud meeskond aga marssis tagasi pardale. Len-numasin startis, vilgutab mahajääjale hüvastijä-tuks tulesid ning maandus Kuu tagaküljel. Terve pika nädala olid nad seal peidus. Siis saabus õige aeg ning nad pöördusid Maale tagasi. Nõõ juba ootas neid.

„Paha lugu, ülemus,” teatas ta kindrali küsiva pilgu peale. „Maalasi on võimatu alistada.”

„Mis jutt see veel on?” Kindral marssis paha-selt edasi-tagasi.

„Meil lasteaias nannipunne pole,” kandis Nõõ ette. „Meie sööme iga päev putru ja mängime luu-rekat.”

Kindral kohkus ning tema kurgikarva nägu tõmbus kaameks. Nõõ aga jätkas: „Me käime ka igal esmaspäeval tädi Reeda juures džuudotrennis, õpime kavalaid nippe. Ja oleme julged. Me ei karda isegi hambaarsti.”

„Ründame neid ootamatult,” kibeles major Örr. „Lähme kohe jooksuga ja karjume „hurraa” ja ...”

„Need, kes tormavad ja kisavad, saavad kas-vataja käest noomida,” hoiatas Nõõ. „Ja kui sel-lest ei aita, siis pannakse veel nurka kah. Kas

sina, Õrr, tahad nurgas seista või?”

Paks major raputas kiiresti pead.

„Mis seal lasteaias veel tehakse?” uuris kindral Mõö.

„Me sõidame karusselliga ja mängime ringmänge.”

Kindral pidas veidi aru. Siis küsis ta: „Kuidas neid ringmänge mängitakse?”

„Me võtame üksteisel kätest kinni ja tantsime ümber kasvataja,” seletas Nõõ õhinal. „Ja ise laulame: „Kes aias, kes aias? Mesilane aias.””

„Ah et kasvataja on mesilane? See on väga ohtlik, ta võib nõelata,” hüüdis major Õrr ning vaatas pelglikult ringi. Korruga ta nägu selgines. „Aga ründame siis, kui lasteaed on kinni!”

„Lasteaed on kinni suvel,” teatas Nõõ. „Siis on lapsed maal vanaema juures.”

„Kes see vanaema veel on?” torises Õrr kahtlustavalt.

„Vanaema on nagu kindral. Tema sõna tuleb kuulata, sest muidu ei saa piima ja moosi-saia.”

Tulnukad hakkasid sumisema. Nad nägid õige ehmunud välja.

„Ei tea, kui palju neid vanaemasid ka on?” päris keegi meeskonna hulgast.

„Igal lapsel on kaks vanaema,” seletas Nõõ tähtsalt.

„Või koguni kaks vanaema?” Kindral Mõö luksatas. „Sa tahad väita, et iga sõduri

kohta on neil kaks kindralit? Oi, oi, oi! Aga ründame siis, kui vanaema ei ole kodus.”

„Sellest ei ole abi,” ütles Nõõ, „sest siis on kodus vanaisa. Last ei tohi ju omapead jätta. Ka vanaisa sõna peab kuulama. Ja koos temaga on hea multikaid vaadata. Multikad on sellised, et kass ja hiir ajavad teineteist haamriga taga.”

Tulnukad ahhetasid kooris.

„Aga ka see ei ole veel kõik,” jätkas Nõõ hoo-gusattunult. „Meil on veel Batman ja Tarzan ja Ämblikmees ja lehm.”

„Mis lehm?” küsis Mõö kähku. Nõõ vastas: „Lehm on selline hästi suur sarvedega loom. Vanaema käib teda igal hommikul ja õhtul lüpsmas.”

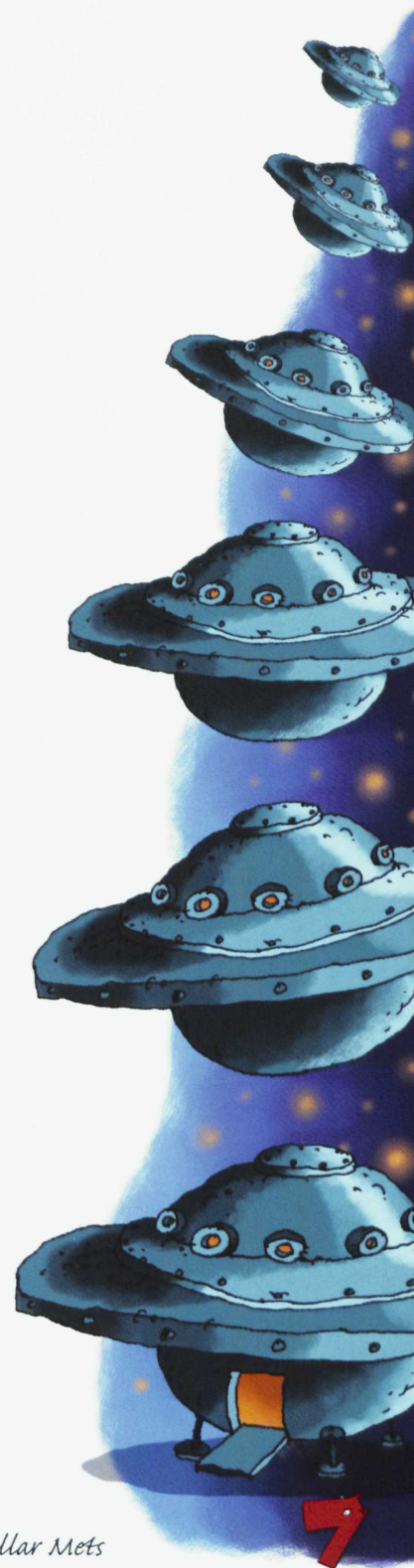
„Ei, mehed, see on liiga ohtlik planeet,” hüüdis kindral Mõö. „Otsime parem mõne sellise koha, kus ei ole vanaemasid. Asume teele, sõdurpoiss Nõõ! Marss, marss!”

Aga Nõõ raputas pead.

„Minge ilma minuta,” ütles ta. „Muidu hakkab kasvataja mind taga otsima.”

„Õige,” kiitis kindral. „See mesilase moodi tädi võib ju meile järele lennata. Huvasti, me vapper Nõõ!”

„Tsauki!” hüüdis Nõõ ja lehvitas lahkuvale ufole. Tema oli oma uue koduga väga rahul. Siin olid ju jäätis ja naljafilmid, pildiraamatud ja karussell. Eriti meeldis talle aga see, et lasteaias ei pidanud kogu aeg marsisammul käima.

Triinu Ojar

INIMENE JA TEMA NIMI

Kati nimi ei ole tegelikult sugu-
gi Kati, vaid hoopis Kristel. Aga
ta ei taha Kristel olla, sest ta ei
oska r-tähte ütelda ja niisiis on
pidevalt jama majas, kui mõni
onu või tädi tema käest küsib:
„Mis su nimi on, väike tüdruk?”
Tema peab siis viisakalt vasta-
ma ja oma nime ütleva, aga
ikka kuulevad teised seda kui-
dagi „Klistel”, „Kistel” või mida-
gi muud sarnast.

Kati on otsustanud kaval
olla ja nüüd ütleb ta kõigile ni-
meküsimistele, et ta nimi on Kati.
Võib ju juhtuda, et läheduses on
mõni inimene, kes teab, et ema-
isa pandud nimi on tal hoopis
Kristel ja siis läheb jälle ja-
maks. „Nii väike tüdruk ja
juba valetab!” pahandavad
inimesed.

Niisiis peab Kati valima kahe
jama vahel – kas jama r-tähe väl-
jaütlemisega või valetamisega.
Kati meelest peaks siiski olema

kuidagi lubatud, et niikaua, kui
ta r-tähte ei oska, võiks tema
nimi olla Kati. Ja tegelikult tema
jaoks ongi. Ja tema nuku jaoks
ka. Nuku nimi on Mai, sest ka
tema ei oska r-tähte. Kui nukk
r-tähte ära õpib, saab ta endale
nimeks Karola.

„Laps tuleb lasteaeda pan-
na!” ütlevad võõrad. Aga Kati
isa ja ema ja vanavanemad ar-
vavad teisiti. Las Kati mängib
kodus ja õpib r-tähte ära ja hak-
kab oma nime ütleva kodus.
Mis koht see lasteaed siis selli-
ne on, et saab parandada vigu,
mis nende arvates iseenesest
kõige paremini paranevad?

Siiski viib ema Kati logopee-
di juurde. Kati võtab nukk
Mai ka kaasa. Kui keegi ütleb
„logopeed”, siis Kati meelest
kõlab see nagu „logu mopeed”.
Tegelikult on logopeed üks tädi,
kes aitab Katil ja Mail r-tähte
õppida. Logopeedi nimi on Ast-
rid. „Kas sul oli ka varem, kui
sa veel r-tähte ei osanud, mingi
muu nimi?” küsib Kati logopee-
dilt. Astrid ütleb, et ei olnud.
Katil on Astridist kahju, vaese-
kene, ta pidi r-tähte selgeks saa-
miseni olema Astlid või Astid

või midagi muud sarnast.

Kui Kati r-tähe ära õpib, siis võtab ta Kristeli nime tagasi. Ja kui ta päris suureks kasvab, siis võtab ta endale suure inimese nime. Sest ühe vana inimese nimi ei saa ju olla Kristel. Vana inimese nimi on Leida, Endla, Aino või midagi muud sarnast.

„Mis su nimi lapsena oli?” küsib Kati logopeed Astridi käest. „Kuidas, kuidas?” ei saa Astrid aru, „ma olen eluaeg Astrid olnud.” Seda Kati endale hästi ette ei kujuta. Kuidas logopeed Astridi ema teda sööma ja pissile kutsus? Astrid on vanema inimese nimi ja sellega ei sobi kedagi sööma ega pissile kutsuda.

Kati ole sugugi väike, ainult väikest kasvu. Ta on juba kuueaastane ja oskab ammu lugeda ja kirjutada. Aga r-tähte ei oska ta sellegipoolest öelda. Logopeed Astrid käseb tal kodus proovida öelda „rongi rattad ragisevad” ja „Raini ruubiku-kuubik”. Ei tule välja.

Logopeed Astrid näitab järgmisel korral Katile, kuidas keelt suus seada, et r-täht välja tuleks. Ei tule välja. Kati lä-

heb koju ja proovib ja proovib veel ja... siis ühekorraga tulebki r-täht raginaga välja! „Repän rägistas mõtsan,” ütleb Kati prooviks. Ja siis „Rongi rattad ragisevad”. „Raini ruubiku-kuubik,” ütleb nukk Mai.

„Vanaema, vanaema, mu nimi on nüüd Kati-Krrristel ja Mai nimi on nüüd Karrrola-Mai!” hüüab Kati vanaemale. „Aga mis ma suurena nimeks saan? Ma ei taha ei Leida, Ene, Saima ega Aino olla! Ega ka mitte Linda, nagu sina, vanaema!” Siis seletab vanaema Kati-Kristelile, et tema nimi kasvab koos temaga ja kui ta juba päris suur on, siis sobib seesama nimi tal- le väga hästi. Ja kui ta on päris vanaks saanud, siis ongi Kristel vanainimese nimi. Vanaema Lindaga juhtus ka niimoodi.

Kati-Kristel kujutab ette, kuidas ta vana on. „Vanaema Kristel, ma tahan pissile, ma tahan süüa!” hüüavad teda tema lapselapsed, kelle veel sündimata nimesid ei oska Kati-Kristel praegu kuidagi ära arvata.

Kui vanaema Kristel vanemaks saab ja tema nimi koos temaga, siis lõpuks saab vanaema Kristel külma ja jääb kopsupõletikku või kukub maha ja saab infarkti või lihtsalt jääb oma voodis magama. Ja siis sureb vanaema Kristel koos oma vana nimega ära. Talle kaevatakse auk nagu vanale katkisele kassile maal ja ta keha pannakse sinna sisse. Aga tema mängib sel ajal juba tolle teise maailma püstkoja lähedal vana katkise kassiga. Ja vanaema Linda koos oma nimega on ka seal.

INES LAULIS JUBA LASTEAIALAPIDUDEL

INESE LAULUD SÜNNIVAD ELUST ENESEST.

LASTEAIALAPS INES JA KOER BOY

Lauljatar Ines ütleb, et on kogu elu alati laulnud – nii palju kui ta ennast mäletab. Inesil on ilmunud neli plaati ja 18 singlit, ta on löönud kaasa paljudes telesaadetes, võitnud ära „Laulud tähtedega”, proovinud ka raadiotööd ning on soololauljaks omaenda bändis.

Milline oli sinu lapsepõlvkodu?

Olin pere pesamuna. Lapsepõlv oli rõõmus ja mängud olid paljuski ühised kaks aastat vanema vennaga. Tihti olin ilm-

selt vennale tüütu sabarakk, aga kui oli omaette olemise isu, siis olid alati pliiatsid ja vildikad käepärast. Mulle meeldis tohutult joonistada.

Kas lauljaks saada oli sinu lapsepõlvunistus?

Nii palju kui end mäletan, olen alati laulnud. Esinesin juba lasteaia pidudel. Ja peegli ees on ka eputatud küll ja küll, ema lakipudel mikrofoniks käes. Eks ma ikka unistasin.

Millesse usud?

Usun iseendasse ja usun ka, et paljud asjad on siin elus ette määratud ja et headele inimestele naeratab õnn alati.

Mis teeb sind õnnelikuks?

Mind võivad õnnelikuks teha pisikesed asjad, nagu lille õide puhkemine või hea muusika või tore seltskond. Kindlasti ka iseenda muusikalised kordaminekud.

Mis sind kurvastab?

Tühjad inimesed, kurjus, kitsarinnalisus.

Millest su laulud sünnivad?

Ikka elust enesest.

Sinu lemmiklaul?

Maailma on täis väga head muusikat.

Kas on olemas kättesaamatuid unistusi?

Selleks et elus midagi suurt saavutada, peavad olema eesmärgid-unistused. Ja kui unistad suurelt, siis jõudes kas või poole peale, oled juba kaugele jõudnud.

Sinu lemmikmuinasjutt?

„Okasroosike”.

Kas armastad lugeda raamatuid?

Milliseid?

Raamatute lugemine käib hooti. Praegu loen Stephanie Meyeri raamatut „Twilight“ („Videvik“) ja olen koos selle raamatuga tagasi teismelise-eas.

Kui võrdleksid end mingi looma või linnuga, siis kellega sarnaned kõige enam?

Arvan, et kõik tüdrukud on kiisud. Aga ehk olen ka mõne linnu moodi, näen tihti unes end lendamas.

Cathy Tullkivi
Pildistanud Anu Hammer

MOORI MÜTS KADRISANDI MASKIGA

KUIDAS VANAL AJAL SANTI TEHTI

Mardipäev ja kadripäev on kalendris päris lähestikku: mardipäev on 10. ja kadripäev 25. novembril.

Kui praegusel ajal on mardi- ja kadrisandiks käimine peamiselt laste tegevus, siis päris vanasti oli sanditamise põhiosa hoopis täiskasvanute olul. Mardilauapäeva õhtul maskeeriti end meesteks: pandi ette maskid ja takust habemed või tehti näod tahmaga kriimuliseks, selga tagurpidi kasukad või vammused.

Mõnikord moodustasid sanditajad pere, kuhu kuulusid mardiisa, mardieema ja mardilapsed. Teiste juht oli mardiisa – tavaliselt mõni vanem inimene, kellega noored kaasas olid. Teinekord võeti lapsigi ühes. Seevastu kadrilauapäeval liikusid heledates rõivastes ja naiseks kostümeeritud kadrisandid. Mõnikord tehti end hoopis lindudeks-loomadeks – näiteks võisid ringi liikuda kured, elevandid või hoopis ahvipärdikud.

Küll vanasti nägid sanditajad toredad välja! No vaadake kas või seda vahvat hobusejõhvidest habemega nahast maski, mis on valmistatud Kõpu kihelkonnas rohkem kui 120 aastat tagasi. See passis hästi mõnele tõelisele mardisandile näokatteks. Kadrisandile võis aga sobida see Pärnu-Jaagupi kihelkonnast pärit ja rohkem kui 140 aasta vana pitsiline-lilleline müts, millele on külge õmmeldud vahva valgest riidest punase suu ja siniste silmaaukudega mask. Laulude ja tantsude tarvis oli santidel tihti ka

MARDISANDID TARTUS LEMMATSI TÄNAVAL, 1976

mõni pillimees kaasas, kes mängis siis jauramit, lõõtsa või mingit muud pilli.

Sanditajad tuli ilmingimata tuppa sooja paluda ja neile vilja- ja karjaõnne soovimise eest head ja paremat pakkuda. Õunu, karaskit, liha, tange või muid ande pandi santidele veel kotiga kaasa. Kes aga mardi- või kadrisante hästi ei kohelnud, see võis hommikul leida välisukse vastast suure ja raske puuriida või korstnast vana kuuse. Sanditajaid ei tohtinud kunagi pahandada. Neid pidi lahkesti oma kodus vastu võtma, siis tulid nad ka järgmisel aastal meelsasti tagasi heade soovide ja laulude-tantsudega.

Ootame sind külla Eesti Rahva Muuseumisse! Novembris toimuvad meil mardi- ja kadrikombeid tutvustavad muuseumitunnid. Vaata: www.erm.ee.

Kristi Ütt ja Kaspar Jassa, Eesti Rahva Muuseum

RÜTMIPILL JAURAM, MIDA KASUTATI MARDISANDITAMISEL.

Fotod: Eesti Rahva Muuseum

MARDISANDI MASK KÕPU KIHELKONNAST

MARDISANDID TARTUS SALME TÄNAVAL, 1992

VÄRVI PIPIKUD JA VÕIDA RAAMAT!

MIS ON PIPIK?

PIPIK on linnu, looma, liblika, kala või mõne muu olendi sarnane kujund. Teda on lihtne ära tunda, sest ta sobib teise omasugusega täpselt servapidi kokku. Ja see jälle järgmisega – nagu pusle. Nii saame lõputult jätkata – pipikutega juba igav ei hakka! Neid saab värvida, välja lõigata ja jälle teistmoodi kokku panna.

Selleks kogusimegi põnevad pipikud esimesse pipikute raamatusse.

Värvi kõrvalolev pilt nii, et kollase nokaga lind on kollakates toonides, rohelse nokaga lind rohekates toonides jne. Poolikud linnud pildi äärtes värvi nii, nagu sulle meeldib.

Kuus parimat pildimeistrit võidavad auhinnaks „Pipikute värviraamatu 1“

Ootame laste pilte enne 17. novembrit toimetuse aadressil Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Pildile lisa kindlasti oma nimi, vanus ja aadress.

Vahvat värvimist!

Täheke

OOTAME UUSI JUBEJUTTE!

On üks võistlus, millest alati soovib osa võtta suur hulk meie lugejaid. Selleks on jubejuttude võistlus.

Taas on käes on november, ööd venivad aina pikemaks ja mustemaks, päevad aga lühenevad ja lähevad aina hallimaks. Pimedus võtab maad. Pikkadel sügisõhtutel, just enne magamaminekut, on lahe teki all jubejutte rääkida. Me kõik teame, et vaime, kolle, kummitusi, *zomb*'sid ega vampiire pole tegelikult olemas, aga räägime neist ikkagi suure mõnuga. Kuid kes teab – vahest on teistelgi sinu välja mõeldud jutte huvitav kuulda?

Nagu ikka korraldab Täheke lahedate hirmuvärvinate levitamise eesmärgil neljandat korda suure jubejuttude võistluse. Võistlus kestab 1.–30. novembrini.

Märgitud aja jooksul ootab Täheke laste kirjutatud jubejutte meiliaadressil taheke@taheke.ee või laps@delfi.ee. Samuti võib lugusid ja selle juurde käivaid pilte saata ajakirja postiaadressil Täheke, Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn.

Jubejuttude võistluse tingimused

Osaleda võivad kõik 4–12 aasta vanused lapsed. Hindamine toimub eri vanuserühmades.

Jubejutud peavad olema enda välja mõeldud ega tohi olla kuskilt kuulnud või loetud loo ümberjutustused.

Lugude juures olevaid joonistusi hinnatakse eraldi.

Võidulood ilmuvad jaanuari Tähekeses ja neid saab lugeda meie koduleheküljelt www.taheke.delfi.ee. Auhinnaks jagame raamatuid ja DVDsid tontidest, nõidadest ning mereröövlitest.

Nõuanne

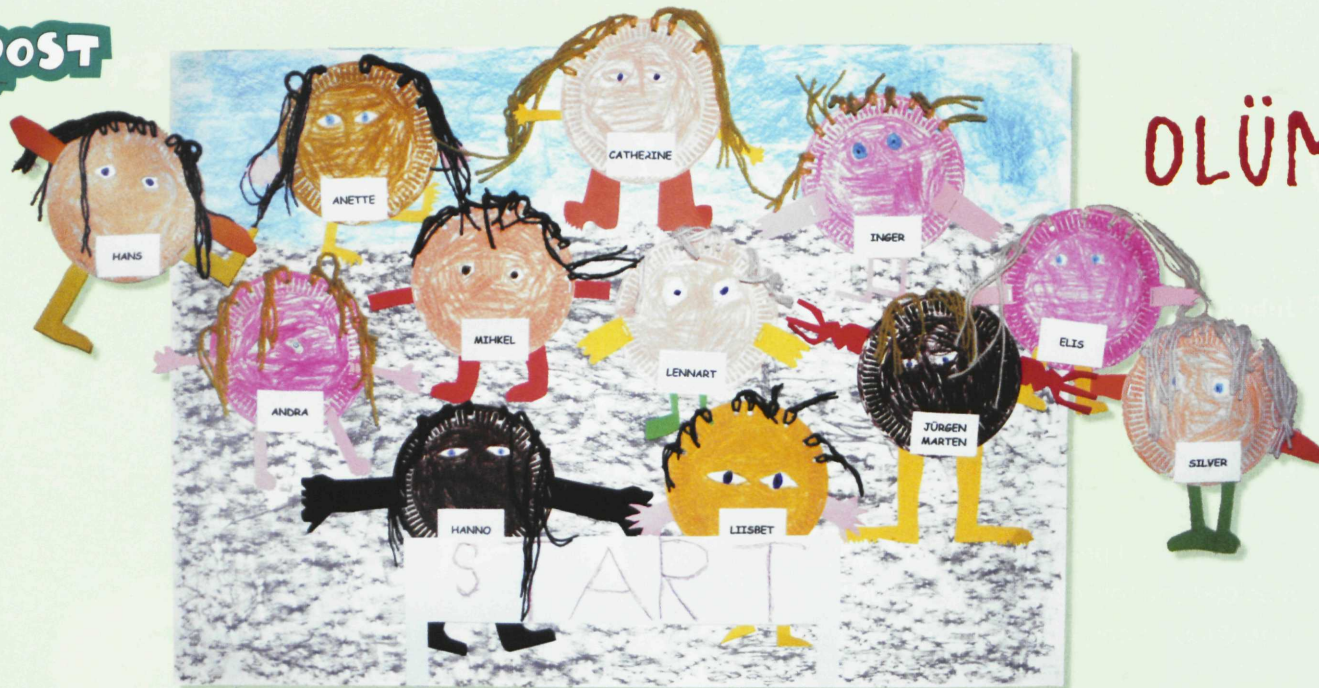
Kui sa tahad võistlusel osaleda, aga ei tea, millest kirjutada, siis tee nii:

- 1) Vaata juuresolevat pilti ja mõtle, mis seal küll toimuda võiks.
- 2) Pane oma mõtted kirja.
- 3) Jubejutt ongi valmis!

Seda Maksim Mitofanovi illustratsiooni näeb Rahvusraamatukogus avatud Tallinna rahvusvahelisel illustratsioonitriennaalil „Pildi jõud“.

Täheke

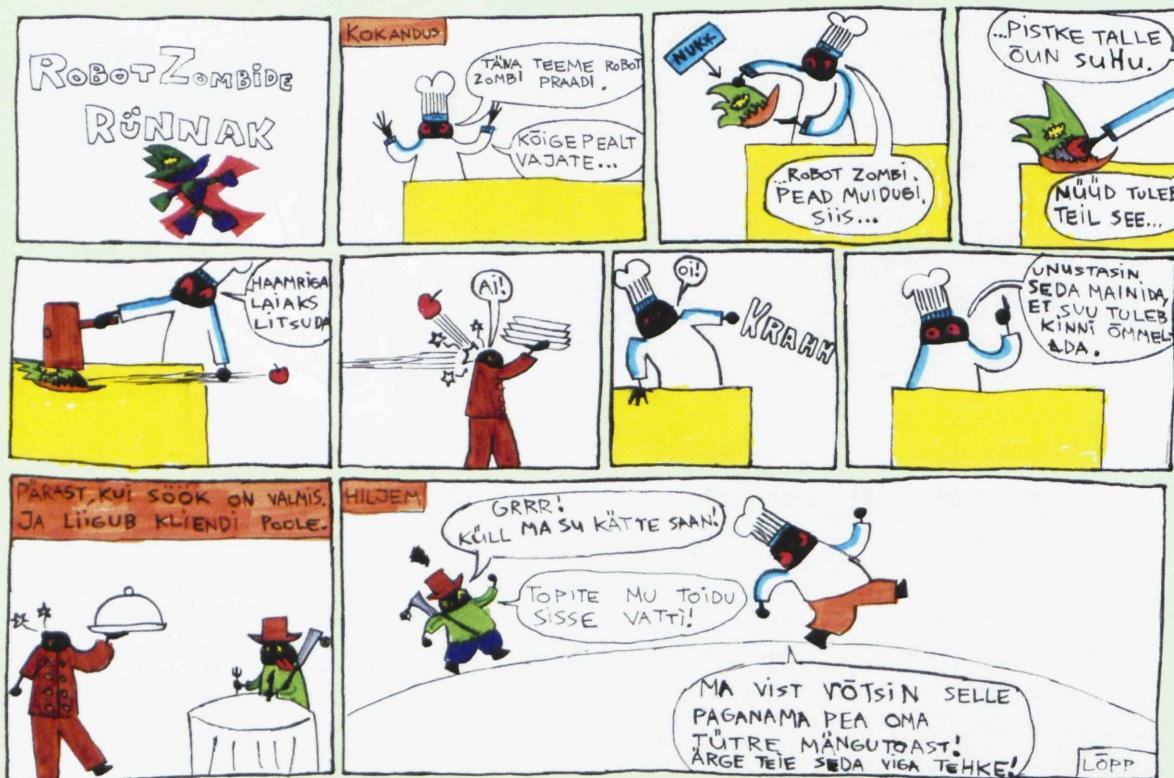
OLÜMPIAMÄNGUD LASTEAIAS

Tallinna Harkujärve lasteaia vanemõpetajad Tagi Viilmaa ja Kaire Karik korraldasid kaks päeva kestnud meistrivõistlused kergejõustikus, mis nägid välja nagu tõelised maailmameistrivõistlused või olümpiamängud. Iga laps sai endale rinnanumbri. Esimesel päeval võistlesid 5–6aastased lapsed 30 m jooksus, hoota kaugushüppes, kuulitõukes ja taldrikuheites. Nooremad said harjutada lühimaajooksu ja hüpata kaugust.

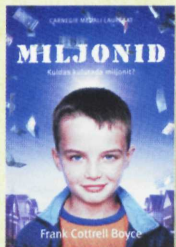
Järgmise päeva avalöögiks oli pendelteatejooks. Selgitati välja ka 5–6aastaste parimad tõkkejooksus, palliviskes ja pikamaajooksus ning nooremad lapsed proovisid palli visata ja pikka võistlusmaad joosta.

Autasustamine toimus lasteaia õue joonistatud staadioniringil, kus kõlas Eesti Vabariigi hümn ja jagati rohkelt auhindu. Lapsed meisterdasid ka ühispileti maratonijooksu stardist. Vaadake ja tehke järgi!

Täheke

Joonistanud Artur Luure

MILJONID

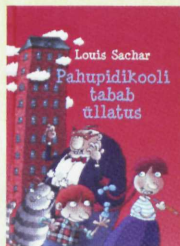
Frank Cottrell Boyce
Draakon & Kuu, 2009

Raamat „Miljonid“ räägib kahest vennast Damianist ja Anthonyst ning nende isast, kes kolivad Cohmarti tänavale ja hakkavad käima Suures Dittoni Algkoolis. Damian on suhteliselt tark. Ta teab kõiki pühakuid peast. Teist poissi Anthonyt huvitab hoopis kinnisvara ja raha.

Kui Damian satub öösel kogemata enda ehitatud eraklasse, lendab talle süle suur kott, milles on miljon Inglise naela. Ta läheb tagasi tuppa ja näitab raha Anthonyle. Poisid otsustavad rahast isale mitte rääkida. Paraku on Inglismaal, kus nad elavad, nädala aja pärast rahana käibe tulemas eurod, mistõttu ei tea poisid, kas vahetada raha eurodeks või kulutada see nädalaga ära. Nüüd seisavadki poisid küsimuse ees, kuidas seda raha lühikese aja jooksul ära kulutada.

Minu arvates ei ole „Miljonid“ eriti huvitav raamat, sest mulle ei meeldi eriti raamatud, mis räägivad rahast. Ma soovitan lugeda seda raamatut inimestel, kellele meeldib lugeda rahast. Meeldivat lugemist!

Paul Kalda, 10 a, Tallinn

PAHUPIDI-KOOLI TABAB ÜLLATUS

Louis Sachar
Draakon & Kuu, 2009

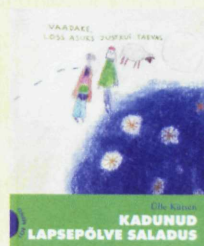
See raamat on kahe eelneva osa – „Pahupidikooli isemoodi lood“ ja „Pahupidikool kukub kokku“ – järg. Arvan, et kahe enne ilmunud järje lugemine ei ole kohustuslik, kuid ei tee paha. „Pahupidikooli tabab üllatus“ on tore, kaasahaarav ja huvitav.

Seda raamatut saavad lugeda ka väiksemad lapsed, sest tähed ja reavahed on suured. Jutt on kirjutatud lihtsate sõnadega, võõrsõnu ei leidu.

Juttu tuleb sellest, kuidas pr Pärl (30. korruse klassi klassijuhataja) on lapseootel ja klass saab endale vahetusõpetaja. Need vahetusõpetajad on nii õudsed ja jälgid, et neist lastest seal klassis on lausa kahju. Õpetajate nimed räägivad enda eest ise: hr Mürk, pr Madu jne. Minu kirjeldus võib tunduda õudsena, aga tegemist on õieti naljalooaga.

Raamat võib näida paks, aga tegelikult läheb ludinal. Ma soovitan seda raamatut kõikidele, kellele meeldib raamatuid lugeda!

Liisa Kivirähk, 11 a, Tallinn

KADUNUD LAPSEPÕLVE SALADUS

Ülle Kütsen
Tänapäev, 2009

Igal lapsel on lapsepõlv, mõnel õnnelik, mõnel vähem õnnelik. Pärts ära kaduda ei saa lapsepõlv kunagi. Raamat räägib seitsme-aastasest Killust, kes algul on kurb ja üksik, kuid pärast kummalisse maailma sattumist leiab ta endale veidrast, kuid piisavalt julgustavad sõbrad. Koos Nähtamatu Dinosauruse ja mitte liiga suurte riietega poisiga rändab Killu läbi Igavese Külmutise Maa, Lubaduste Metsa ning veel läbi paljude kohtade.

Seltskond teeb imelikke, aga väga loogilisi asju. Näiteks muudavad nad mustvalge Lohokla maakonna värviliseks kotitäie kirevate asjade abil, heites selle üle kahe maailma vahelise müüri. Kui usud ja julged proovida, aitab igasugune abinõu.

Raamat on väga unenäoline. Ka pildid on armsad ja vatised. Nad meenutavad mulle minu varajast lapsepõlve, kui ma olin naelutatud teleri ette, et vaadata Buratino-lugusid. Nende saadete kunstnik oli samuti Kaie Kal.

Linda Nõmmik, 10 a, Tallinn

*Kaie Kal'i
illustatsioonid*

VANA PAPERITEGEMISE MASIN ON NII SUUR, ET EI MAHU PILDI PEALE ÄRA.

RÄPINA PABERIVABRIKU MAJA VÕHANDU JÕE ÄÄRES

RÄPINA PABERIVABRIKUS SAAB VANA UUEKS

Kas te olete mõelnud, kuidas vanast paberist uut tehakse? Üks selline vabrik asub Võhandu jõe kaldal Räpinas ja seal valmistatakse joonistuspaperit, kontoritarbeid ja pappi.

Räpina paberivabrikusse tuuakse vanu ajalehti, kasutatud pappkarpe, raamatute trükkimisest üle jäänud paberiribasid ja kõike muud, mis on papist või paberist ja

mida enam vaja ei lähe.

Kõigepealt sõidab vanapaber linti mööda purustajasse, mille õige nimi on pulper. See on nagu suur kohviveski ja selles tehakse paber pudiks ja segatakse veega kokku.

Pulperist läheb vedel paberisodi tarkadesse arvutiga juhitavatesse masinatesse, mis keerutavad ja sõeluvad sodist välja kile,

plasti, metallist klambrid ja muu prügi. Siis imetakse ja raputatakse sõelade peal paberimassist vett vähemaks.

Edasi läheb see puder suurte auruga köetavate rullide vahele, kus temast pressitaksegi uus paber või papp kokku. Mürisev ja aurav suurte silindrite ja hammasratas- tega masin on kõige vanem paberimasin terves Euroopas – see on töötanud juba

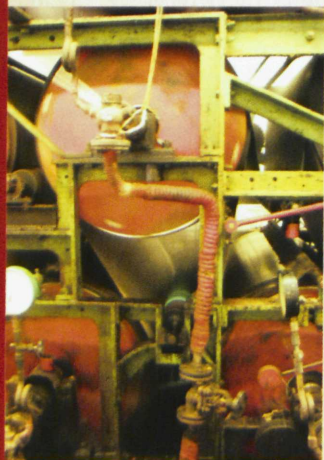
aastast 1871. Kunagi tehti sellega ka rahapaberit!

Ühe tonni paberi vana- paberist tegemine jätab alles 17 puud. Et aru saada, kui palju metsa ühe aasta jooksul tänu sellele vabrikule raiumata jääb, peaksite te Räpina suurele ja ilusale mõisapargile vähemalt 30 tiiru peale tegema. Tänapäeval ei reosta vabrik enam ka Võhandu jõge ja see on väga tore!

Räpina paberivabrikusse saab paberi tegemist ka vaatama minna. Aja kokkuleppimiseks leiab telefoninumbri või meiliaadressi nende kodulehelt www.rappin.ee.

Räpina paberivabriku vapiloomaks on tiivuline greif, kes hoiab süles hammasratas- t. Tänavu kevadel pandi see vahva elukas ka postmargile.

Aapo Ilves

VANA MASIN

VÄRVILISED LATERNAD PIMEDAS ÖÖS

Juulis käisin Lätis ja seal toimus Jaunanna vallas rahvatantsupidu. Õhtul, kui hämaraks läks, täitus peoplats ilusate laternatega.

Mul tekkis kohe huvi neid laternaid lähemalt uurida. Selgus, et oli kasutatud lihtsalt klaaspurki ja mingisugust värvilist paberit. Purkidel olid isegi veel vanad sildid küljes ...

Proovisin kodus selliseid laternaid järele teha ja tuli välja küll! Minu variant on järgmine:

Vaja läheb järgmist:

- * tühi klaaspurk,
- * krepp-paber,
- * takunöör,
- * teeküünal.

Tee nii:

1. Lõika krepp-paberist umbes 12 cm laiune riba.
2. Keeruta riba ümber purgi.
3. Seo krepp-paber takunööriga kinni.
4. Pane teeküünal purgi sisse.

Kui on plaanis mingi suurem üritus või sünnipäev, meisterda laternaid rohkem ja pane õue muru sisse või tiigi äärde. Pimedas kumavad laternad eriti kenasti. Ka hämarasse tuppa aknalaua peale võiks neid panna, et hingedepäeval ödusam oleks.

Meisterdamist õpetas Kristina Ermel, pildistasid Kalev Vapper ja Kristina Ermel.

On sügis, pime ja kõle. Merel möllab keskmine torm ning keset seda tormi hulbib väike paadike. Paadikeses aerutab elu eest postiljon. Ta peab viima kirja majakavahile, kes elab keset merd asuval saarel.

Viimaks jõuab paat saare randa. Postiljon, üleni märg ja vihane, läheb majaka juurde ja hakkab jalgadega ust taguma:

„Hei, tule välja, ma tõin sulle kirja!”

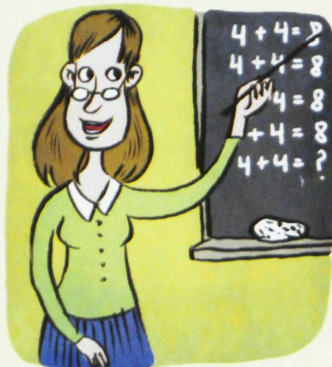
Tükk aega ei tule keegi. Lõpuks uks avaneb ja majakavaht vaatab välja.

Postiljon kukub karjuma, et elavad siin igasugu lollpead, tema peab merel aerutama, oma elu ohtu seadma ja kõige lõpuks veel ukse taga ootama!”

„On nüüd kõik või?” pärib lõpuks majakavaht.

„No enam-vähem!” vastab postiljon.

„Sa üldiselt võta vaiksemalt, muidu ma tellin endale ajalehe käima!”

Juku tuleb koolist koju ja teatab:

„Mina enam kooli ei lähe!”

„No miks siis?”

„Esmaspäeval ütles õps, et $4+4=8$. Teispäeval ütles ta, et $6+2=8$. Ja täna ütles ta, et $7+1=8$! Ma ei lähe enam kooli, kui ta otsusele jõuab!”

Õpetaja: „Küll sina, Juku, oled suve jooksul kosunud – nägu ümar nagu täiskuu! Kas sa said laagris hästi süüa?”

„See pole söögist, õpetaja! Meie kummimadrats laskis õhku läbi ja ma pidin teda öö jooksul mitu korda täis puhuma!”

Õpetaja kontrollib koduseid ülesandeid:

„Oskar, miks sul on kodune töö tegemata?”

„Ma väänasin jala välja!”

„Istu, kaks! Aga sinul, Toomas?”

„Vanaema jäi haigeks!”

„Istu, kaks! Ja millega siis Juku end õigustab?”

„Mul tuli vend vanglast koju!”

„See ei ole vabandus! Või vennaga hirmutama! Istu, kolm!”

Ammu-ammu aega tagasi otsis valge mees ühes Ameerika linnas endale hotellikohta. Ta oli väga väsinud. Ent kõik hotellid olid täis. Ainus võimalus oli minna mustanahaliste hotelli. Seal oli vabu kohti, kuid sissepääsu ainus tingimus oli must nahavärv. Siis välgatas mehel hea mõte: ta võttis musta kingakreemi ja määris näo sellega kokku. Hotellis lasi ta ennast portjeel hommikul kell kuus üles ajada, et jõuda kell seitse väljuvale rongile. Kuid kiirustades unustas mees hommikul näo pesemata.

Kui mees vagunisse istus, tuli konduktor ütlema, et see vagun pole mustanahaliste jaoks.

„Üks hetk,” ütles mees ja hakkas kingakreemi näolt ära pühkima.

Oma õuduseks märkas ta, et see ei läinudki ära. Siis sai mees aru, et portjee oli hommikul üles äratanud vale mehe ...

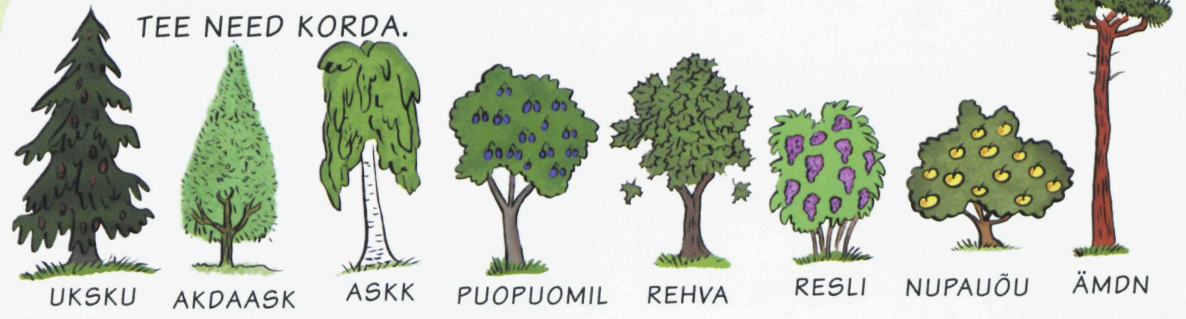
Õde-venda tulevad koolist. Ema on komanderingus.

„Oi, issi on täna vist süüa teinud!” hüüab väike vend.

Aasta võrra vanem õde tõmbab ninaga õhku ja kinnitab: „Jah, vist küll ...Või on ta lihtsalt unustanud prügikastile kaane peale panna ...”

PUUDE NIMED ON SEGAMINI LÄINUD.
TEE NEED KORDA.

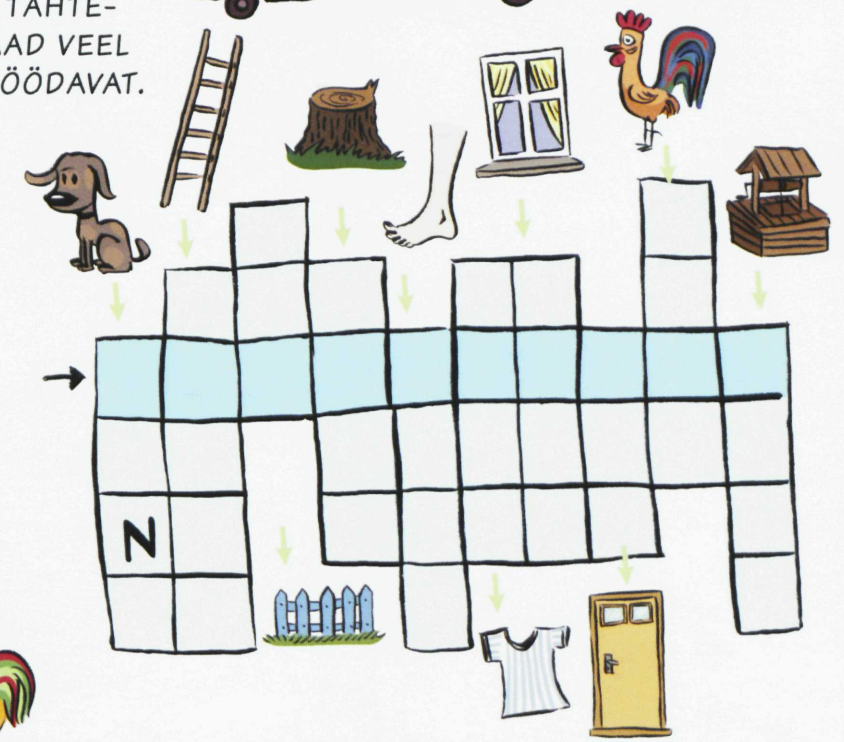
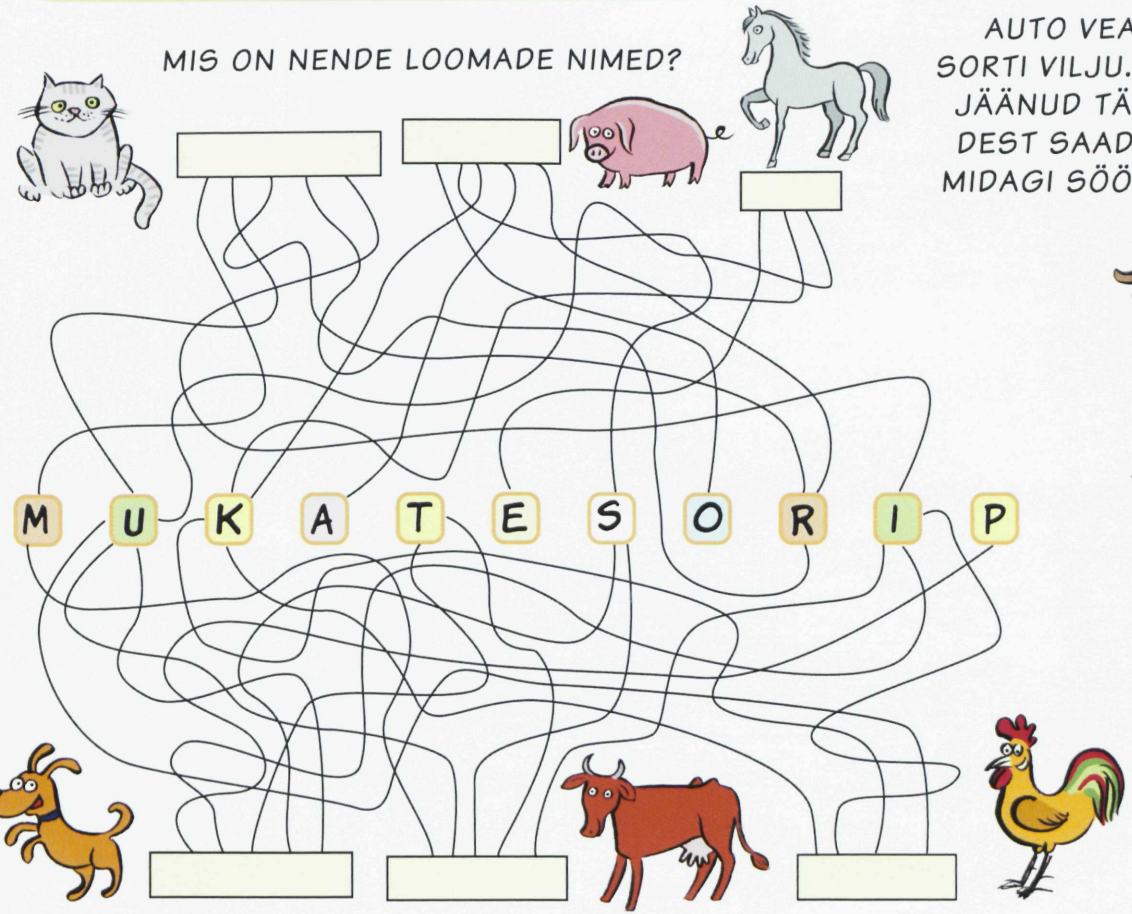

UKSKU AKDAASK ASKK PUOPUOMIL REHVA RESLI NUPAUÕU ÄMDN

AUTO VEAB II
SORTI VILJU. ALLES
JÄÄNUD TÄHTE-
DEST SAAD VEEL
MIDAGI SÖÖDAVAT.

MIS ON NENDE LOOMADE NIMED?

LAHENDUSEKS SAAD TEADA, KUIDAS ON VÖRU
KEELES MÄNNIKÄBI.

Joonistanud Elina Sildre

Tähekeste toimetis ootab vastuseid 18. novembriks meiliaadressil ristsona@taheke.ee või postkaardil aadressiga
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Lahendajate vahel loositakse välja „Suur võlutrikkide raamat“.

OKTOOBRIKU „ARVA ÄRA!“ VÕITJA ON GERLI REHKALT TALLINNAST. PALJU ÕNNE!

